

Rizici terorizma

Rak, Matea

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Šibenik / Veleučilište u Šibeniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:143:830429>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported / Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-18**

Repository / Repozitorij:

[VUS REPOSITORY - Repozitorij završnih radova Veleučilišta u Šibeniku](#)

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
ODJEL MENADŽMENTA
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
MENADŽMENT

MATEA RAK , *bacc.oec.*

RIZICI TERORIZMA

Završni rad

Šibenik, 2015.

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
ODJEL MENADŽMENTA
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
MENADŽMENT

RIZICI TERORIZMA

Završni rad

Kolegij: Menadžment rizika

Mentor: dr.sc. Ana Udovičić

Student: MATEA RAK, *bacc.oec*

Matični broj studenta: 145609073

Šibenik, rujan 2015.

SADRŽAJ:

1.UVOD.....	1
2.RIZIK.....	3
2.1. Pojam rizika.....	3
2.2 Vrste rizika.....	4
2.3. Upravljanje rizikom	5
2.3.1. Međunarodna norma.....	7
3. PRANJE NOVCA.....	8
3.1. Definicija pranja novca.....	8
3.2. Faze pranja novca.....	8
3.3 Metode pranja novca.....	10
3.4 Suzbijanje pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj.....	12
4. TERORIZAM.....	15
4.1 Definicija terorizma.....	15
4.2 Odabir terorističkih ciljeva.....	16
4.3 Terorizam u budućnosti.....	17
4.4 Pojam superterorizma.....	22
4.4.1 Dokazi o superterorizmu	23
4.5 Bio oružje : Aum Shinrikyo	24
4.6 Čimbenici koji idu na ruku terorizmu na Balkanu	26
5. METODE FINANCIRANJA TERORIZMA.....	29
5.1 Veza između pranja novca i financiranja terorizma.....	29
6. STUDIJE SLUČAJA.....	31
6.1 Slučaj prevare čekova u Velikoj Britaniji.....	31
6.2 Terorizam Sjeverne Irske.....	32
6.3 Terorizam Rumunjske	35
7. ZAKLJUČAK	35
LITERATURA.....	39

1. UVOD

Rizik je prisutan svakodnevno i svugdje je oko nas. U ovom radu ćemo definirati pojam rizika, objasniti njegov nastanak, te kako se upravlja njima, jer efikasno upravljanje rizicima predstavlja vodeću prednost u svim industrijskim sektorima. Iso norme su norme globalnog karaktera. Tijekom posljednjih godina ISO 3100:2009 postaje prva norma za upravljanje rizicima. Na međunarodnoj sceni postoje brojne norme i zakonske regulative, moramo napomenuti da je Republika Hrvatska potpisnica istoga. No, mi u svom sustavu imamo čitav niz sustava u kojem su zakonski definirane uloge sudionika u vidu suzbijanja terorizma u Republici Hrvatskoj. Pranje novca je termin nastao u Sjedinjenim Američkim Državama, za vrijeme prohibicije alkohola, i označava uključivanje nezakonito stečene imovine ili novca u novčane tokove. To znači da bez kriminalne aktivnosti pranje novca ne postoji. Tokom rada ćemo objasniti detaljno pojam, te koje faze pranja novca postoje i koje su metode poznate u današnjem svijetu. Suzbijanje i pranje novca i financiranje terorizma u Republici Hrvatskoj je u nadležnosti svih institucija. U radu su objašnjena tijela prevencije, nadzorno tijelo, te tijela kaznenog progona. Terorizam je pojam koji vezujemo uz loše konotacije. Terorizam je sredstvo zastrašivanja. U radu su dane definicije terorizma, te je prikazano na temelju čega su neki gradovi bolja mjesta za uporabu terorizma, to jest zašto su odabir terorističkih ciljeva. Postoji, dakako razlika između prošlog i budućeg terorizma. U zadnje vrijeme problem organiziranog kriminala, financiranja terorizma, te pranja novca sve je prisutniji, kako na nacionalnoj, tako i na međunarodnoj razini. Zbog sve veće globalizacije i moderne tehnologije stvaraju se nove i oblikuju klasični načini pranja novca. U radu prikazujemo Huntingtovo viđenje i istraživanje budućeg terorizma, ono je prikazano tablicama i objašnjeno. Nadalje, obrađujemo pojam superterorizma kao termina vezanog uz korištenje biološkog, kemijskog, nuklearnog i sličnih tehnika terorizma, te navodimo dokaze o superterorizmu. Pojam superterorizma potkrepljujemo Aum Shinriko sektom, koja je izvela teroristički napad na željezničku postaju u Japanu. Tijelo zaduženo za spriječavanje terorizma u Europi naziva se Europol, svrha njegova djelovanja također je objašnjena u radu. Nadalje, objašnjavamo metode i financiranja terorizma, te objašnjavamo vezu između pranja novca i financiranja terorizma. U konačnici predstavljamo tri studije slučaja. Prva je primjer prevara čekovima terorista u Velikoj Britaniji način na koji su stekli prljavi novac, druga je terorizam

Sjeverne Irske, istraživanje koje smo proveli definirali smo tablicama, a vodili smo se Huntingtonovim viđenjem civilizacijskih i međucivilizacijskih svijetova i posljednja je terorizam u Rumunjskoj.

2. RIZIK

2.1. Pojam rizika

U znanstvenoj i stručnoj literaturi mogu se pronaći različite definicije i objašnjenja rizika. Opća definicija rizika polazi od vjerojatnosti nastanka događaja koji će imati negativne posljedice na pojedinca, organizaciju ili društvo u cjelini. S aspekta poslovnih rizika rizik se definira kao vjerojatnost nastupanja određenih događaja koji će imati negativne učinke na vrijednost očekivanih zarada, novčanih tokova i vrijednost poduzeća, odnosno koji će ugroziti njezine poslovne ciljeve.¹

Prije gotovo 100 godine Frank Knight je u svojoj knjizi „Risk, Uncertainty and Profit“ rizik definirao kao neizvjesnost koja može se klasificirati. Razliku između rizika i neizvjesnosti objasnio je na jednostavnom primjeru dvojice kockara koji izvlače crvene i crne kuglice iz posude. Prvi kockar ne zna koliko je crvenih kuglica u odnosu na crne pa pretpostavlja da ih je jednaki broj, te procjenjuje da je vjerojatnost izvlačenja crvene kuglice 50%. Drugi kockar zna da na svaku crnu kuglicu, dolaze po tri crvene, te ispravno izračunava vjerojatnost izvlačenja crvene kuglice od 75%. Može se zaključiti da je drugi kockar izložen riziku kojim se, kroz poznavanje distribucije rezultata može upravljati, no prvi je kockar zbog svog neznanja izložen neizvjesnosti.²

Rizik je prisutan u gotovo svakoj ljudskoj djelatnosti, pa se stoga i definira na mnogo različitih načina. Koncept rizika ima tri nužna elementa: percepciju da li se neki štetan događaj zaista mogao dogoditi, vjerojatnost da će se on zaista dogoditi i posljedice štetnog događaja koji bi se mogao dogoditi. Rizik je, dakle, rezultat sinergije interakcija ova tri elementa.³

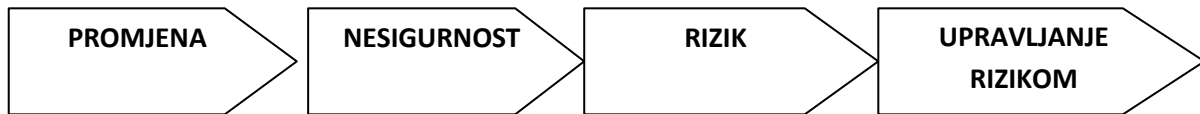
¹ Miloš Srpčić D, „Upravljanje rizicima“, Nakladništvo d.o.o. Zagreb, 2013. str 17.

² Ibid str 18.

³ Kereta J, „Upravljanje rizicima“, RRiF, Broj 8, Zagreb, 2004, str. 48-53

Prikaz 1. Proces nastanka i upravljanja rizikom

Izvor : prema Karić M., (2009) :Konceptija upravljanja rizikom, bilješke s predavanja, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek

2.2 Vrste rizika

Nakon definiranja pojma rizika, u sljedećem ćemo poglavlju objasniti koje vrste rizika postoje, te prikazati podjele.

Postoje razne vrste rizika, neka opća podjela je:⁴

- **Financijski** (s financijskim posljedicama) i **nefinancijski**
- **Statički** (prisutni bez obzira na promjene u gospodarstvu) i **dinamički**,
- **Osnovni** (nevezani za osobu) i **posebni** (pojedinačna odgovornost),
- **Jasni i osigurivi** - osobni - životno osiguranje,
- **imovinski** – direktni i indirektni gubici,
- **odgovornosti** – nenamjerne štete i propusti drugih,
- **Špekulativni** (postoji vjerojatnost i gubitka i dobitka) – kockanje, klađenje, investicije.

U poslovnom sustavu postoje specifičnosti rizika, pa je jedna od podjela poslovnih rizika:⁵

- **strateški** - najčešće vezano uz strategiju poduzeća, ali i osobnu, mogu imati teške posljedice, kao npr. propast poduzeća ili osobni bankrot,
- **poslovno – financijski** – oni koji utječu na posao i financije (kao npr. tržišni i kreditni

⁴ Deželjin J, „Poduzetnički menadžment- Izazov, rizik, zadovoljstvo“, Zagreb, 2002, str.172.

⁵ Ibid, str 172.

- **programsko – projektni** – slaba definiranost (svrhe, opsega posla, termina, troškova)
- **operativni** – greške upravljanja, računalna greška, ljudska greška, greška u procesu.
- **tehnički** – novi proizvodi, nove tehnologije, greška u konstrukciji, materijal,
- **vanjski** – politički, lokalna zajednica, utjecaj dioničara,
- **zaštita okoliša** – dozvole, promjena uvjeta okoline, nedostatak stručnjaka po nekom pitanju zaštite okoliša, lokalna zajednica,
- **organizacijski** – gubitak značajnog osoblja, dodatne potrebe osoblja, čekanje odobrenja, nedostatak vremena za kvalitetno planiranje, promjena prioriteta, nerazumljivost (procedure, odgovornosti).

2.3. Upravljanje rizikom

Upravljanje poslovnim rizicima objašnjava se kao poduzimanje aktivnosti koje dovode do minimiziranja negativnog utjecaja koji izloženost rizicima može imati na poslovni rezultat. Uzimajući u obzir da su uz aktivnost upravljanjima rizicima vezani visoki troškovi, minimiziranje negativnog utjecaja rizika neće nužno dovesti do njegove eliminacije. Na upravljanje rizicima može se istovremeno gledati kao na znanost, ali i na umjetnost. Ta umjeća potrebno je upotrijebiti u različitim situacijama koje zahtijevaju mjerenje i upravljanje rizicima. Kao znanost upravljanje rizicima temelji se na principima izvedenim iz kumulusa znanja koje služi menadžerima rizika pri donošenju odluka kako efikasno upravljati rizicima kojima je njihova organizacija izložena. Upravljanje rizicima važan je dio moderne poslovne strategije i poslovne kulture, što je vidljivo iz činjenice da su uprave poduzeća diljem svijeta rangirale upravljanje rizicima kao jedan od najvažnijih poslovnih ciljeva. Štoviše, efikasno upravljanje rizicima predstavlja vodeću konkurentsku prednost gotovo u svim industrijskim sektorima.⁶

Pojam upravljanja rizicima iz članka 95. Zakona uključuje postupke i metode za:⁷

1. utvrđivanje,
2. mjerenje, odnosno procjenjivanje,

⁶ Miloš Sprčić D., „Upravljanje rizicima“, nakladništvo d.o.o. Zagreb 2013. Str 20

⁷ <http://www.hnb.hr/supervizija/odgovori-zoki/h-upravljanje-rizicima-i-kontrola-rizika.>, str 2.

3. ovladavanje i

4. praćenje rizika, uključujući i izvješćivanje o rizicima.

Navedeni pojam definiran je opisno u svrhu definiranja strategija i politika upravljanja rizicima; a ne u svrhu propisivanja obveze organiziranja poslova upravljanja rizicima u jednoj organizacijskoj cjelini. Ovo stoga što je upravljanje rizicima osnova poslovanja svake kreditne institucije, te kao što je i navedeno osim postupaka utvrđivanja, mjerenja i praćenja koji su pasivnog karaktera, uključuje i aktivno poduzimanje radnji u cilju ovladavanja rizicima; koje je nemoguće organizirati u jednoj organizacijskoj cjelini. 2 Sustav unutarnjih kontrola propisan je Glavom XV. (člancima 180. - 189.) Zakona. Iz odredbi koje definiraju funkciju kontrole rizika moguće je zaključiti da je većinu poslova upravljanja rizicima moguće vezati za funkciju kontrole rizika; budući da ona sukladno Zakonu obavlja slijedeće poslove: ⁸

1. analizu rizika,

2. praćenje rizika,

3. izvještavanje uprave i ostalih osoba o rizicima,

4. sudjelovanje u izradi, primjeni i nadzoru nad funkcioniranjem metoda i modela za upravljanje rizicima.

U provedbu procesa upravljanja rizicima, prema ovim Uputama, uključeni su rukovoditelji na svim razinama hijerarhijske ljestvice u Ministarstvu, područnim jedinicama u nadležnosti Ministarstva te proračunskim korisnicima u nadležnosti Ministarstva. Pravila po kojima se mora odvijati pojedni procesni korak opisana su u ovim Uputama. Proračunski korisnici u nadležnosti Ministarstva dužni su izvješćivati o upravljanju rizicima osobe odgovorne za realizaciju strateških ciljeva i provedbu načina ostvarenja, odnosno osobe odgovorne za program u proračunu u skladu sa svojom ulogom u realizaciji ciljeva i provedbi načina ostvarenja, odnosno u skladu sa svojom ulogom u realizaciji programa. Prema normi ISO 31000:2009 Sustav upravljanja rizicima je „Skup komponenata koje pružaju temelje i organizacijske aranžmane za projektiranje, implementaciju, monitoring, pregled i stalno poboljšanje upravljanja rizicima u cijeloj organizaciji.“⁹

---

⁸ <http://www.hnb.hr/supervizija/odgovori-zoki/h-upravljanje-rizicima-i-kontrola-rizika.pdf>, str 3.

⁹ ISO 31000:2009 Risk management - Principles and guidelines (Upravljanje rizicima - Načela i smjernice)str 12

2.3.1. Međunarodna norma ISO 31000:2009

Međunarodna norma ISO 31000:2009, kao i sve druge ISO norme, globalnog je karaktera. Tijekom 2010. godine doživljava svoju primjenu kao prva međunarodna norma za upravljanje rizicima, u svijetu. Ona će pomoći onim organizacijama koje nisu ranije primijenile upravljanje rizicima, a također i kompanijama koje su prilagodile svoje strategije potrebi upravljanja rizicima, ali još nisu postigle očekivanu učinkovitost. Ova norma pisana je uzimajući u obzir široki raspon interesa različitih organizacija. Ona ne daje samo informacije o tome da poslovni procesi trebaju općenito biti prilagođeni upravljanju rizicima, već također sadrži i preporuke kako ti poslovni procesi mogu biti implementirani kroz primjenu i implementaciju aspekta upravljanja rizicima. Kao okvir za integraciju upravljanja rizicima u organizaciji podrazumijeva ovlasti, resurse i sustav upravljanja koji omogućuje da učinkovito upravljanje rizicima zauzme svoje mjesto, poboljšava se i prilagođava zahtjevima vremena.¹⁰

---

¹⁰ Risikomanagement für Organisationen & Systeme, Global competence in standards, 2008, str. 7.

3. PRANJE NOVCA

3.1. Definicija pranja novca

Termin pranje novca nastao je u SAD-u, u vremenu prohibicije, tj. vremenu zabrane alkohola, gdje su kriminalci zaredeni novac od ilegalne proizvodnje i krijumčarenja alkohola prikazali kao zarađeu koju su ostvarili u lancima perionica, automobila. Pranje novca općenito označava uvođenje ili uključivanje nezakonito stečenog novca (ili imovine u cjelini) u regularne novčane tokove. Pranje novca podrazumijeva izvršavanje radnji kojima se prikriva pravi izvor novca ili druge imovine za koju postoji sumnja da je pribavljena na nezakonit način u zemlji ili inozemstvu uključujući: ¹¹

- a) zamjenu ili bilo kakav drugi prijenos novca ili druge imovine,
- b) prikrivanje prave prirode, izvora, lokacije, raspolaganje, kretanja, vlasništva ili prava u vezi s novcem ili drugom takvom imovinom
- c) stjecanje, posjedovanje ili upotrebu novca ili druge imovine

Ilegalno stečen prihod omogućava kriminalcima razviti ekonomsku i političku moć i to na račun poštenih građana i legalong poslovanja.

3.2. Faze pranja novca

Postupak pranja novca odvija se u tri definirane faze, a one su: ¹²

- A) Faza polaganja (placement). Riječ je o prvom dijelu procesa, kad se sredstva, a to je najčešće gotov novac, ubacuju u finansijski sustav ili se koriste kao sredstvo plaćanja pri nabavi različitih vrijednosti. Zapravo, bitno je da se kriminalnim

---

¹¹ Smjernice za provođenje zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma za kreditne institucije, kreditne unije i institucije za elektronički novac, Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, Zagreb, lipanj 2012. str 5

¹² Katušić-Jergović S, UDK 343.341 343.359 Primljeno 20. listopada 2007. Stručni članak str 622.-623.

putem stečena sredstva ubacuju u zakonite poslovne tokove. To je krucijalna, najvažnija faza za detekciju prljavog novca, budući da je tada najlakše otkriti prirodu i porijeklo sredstava. U kriminalnim poslovima uobičajeno se i u pravilu koristi gotovina (bilo da je riječ o manjim iznosima – kod ulične prodaje droge, prostitucije, šverca ljudi i sl., ili pak o većim iznosima – kao npr. kod prodaje većih količina droge, naoružanja, korupcije, razbojništava), dakako upravo zato da bi se izbjeglo identifi - ciranje subjekata koji sudjeluju u takvom poslu. Dakle, takav novac ne može biti upotrijebljen a da se ne otkriju počinitelji nedopuštene aktivnosti kojima su novčana sredstva nastala, pri čemu gotovina u visokim iznosima izaziva pažnju i sumnju, pa se nastoji što prije iz tog oblika pretvoriti u drugi, prikladniji za daljnju uporabu. Iz rakursa počinitelja to je i najrizičnija faza, budući da su prema propisima većine zemalja banke i druge fi nancijske institucije dužne prijaviti svaku veću transakciju.

- B) Faza ležanja (layering). U ovom dijelu procesa nastoji se kojekakvim (često vrlo brojnim) transakcijama prikriti pravo podrijetlo sredstava, pa i prvog imatelja novca, sa svrhom da se zametne trag izvoru i dobije dojam anonimnosti. Kad se ta faza promatra odvojeno od prve, uočljivo je da je riječ o nizu često pojedinačno legitimnih transakcija, koje, međutim, imaju ilegalan cilj: odvojiti sredstva od nezakonitog izvora. Najčešće rabljene tehnike u toj su fazi: krijumčarenje valute, mijenjanje valute, doznake sredstava, korištenje shell poduzeća, korištenje osiguravajućih društava, korištenje box offi ce i rezidentne pošte, korištenje uvozno-izvoznih poduzeća, manipulacije računima, manipulacije garancijama, obveznicama i vrijednosnicama, korištenje igračnica, poslovanje preko off shore zona te određene gotovinske kupovine. Ta se faza često sastoji od nekoliko transfera između banaka, brzojavnog i telefonskog doznačivanja između različitih računa otvorenih na različita imena u različitim zemljama, kupovine vrijednih predmeta.
- C) Faza integracije, prožimanja (integration). U toj fazi akteri integriraju svoja sredstva u ekonomiju i fi nancijski sustav, pa ih miješaju s legitimnim sredstvima. Time se, dakako, otežava detekcija pravog izvora novca, što i jest cilj cjelokupne akcije. Ovdje akteri donose odluke o reinvestiranju takvog “prljavog” novca u reproduktivni ciklus kriminalne djelatnosti ili pak u zakonito investiranje – tj. poslovanje koje se odvija sukladno zakonima. Dakako, dio sredstava troši se na raznovrsnu (osobnu) potrošnju počinitelja. U ovoj fazi procesa najpopularnije su

metode perača novca sljedeće:: Pranje novca (pojam, karakteristike, pravna regulativa i praktični problemi) Osnivanje anonimnih kompanija (poduzeća) u državama u kojim je zajam- čena tajnost. Tada sebi mogu davati zajmove iz opranog novca tijekom buduće zakonite transakcije. Štoviše, da povećaju svoje prihode, također će tražiti odbitak poreza zbog vraćanja zajma, a sebi će naplatiti kamate na zajam. Slanje lažnih izvozno-uvoznih računa koji precjenjuju robu, što omogu- ćuje peraču da novac iz jednog poduzeća i jedne zemlje prebaci u drugo poduzeće u drugoj zemlji, a računi mu služe za dokazivanje porijekla novca fi nancijskim institucijama. Jednostavnija metoda je transferiranje novca zakonitoj banci iz banke koju ima perač, budući da se takve sumnjive banke lako mogu kupiti u mnogobrojnim “poreznim rajevima”. Umjesto iznesenih naziva pojedinih faza, The Anty Money Laundering Network preporučio je sljedeće termine: 1. Skrivanje (hide): to bi odražavalo činjenicu da je gotovina često uvedena u ekonomiju preko komercijalnih poduzeća koja mogu, znajući ili neznajući, biti dio sheme pranja novca, a dokazano je da su najčešće ona posrednici između kriminala i fi nancijskog sektora; 2. Premještanje (move): jasno obrazlaže da se perač novca koristi transferima, prodajom i kupnjom imovine te mijenja oblik i veličinu gomile novca kako bi zamaglio trag između novca i kaznenog djela ili novca i počinitelja djela; 3. Ulaganje (invest): počinitelj troši novac - može investirati u imovinu (sredstva) ili u stil života.

3.3. Metode pranja novca

Usporedno s tehnološkim razvojem društva, poveava se i broj sofisticiranih i kompleksnih metoda za prikrivanje podrijetla nezakonito stečene imovine. Među velikim brojem metoda, izdvajamo neke od njih: ¹³

- a) Mnogostruke transakcije – ako ista osoba u jednome danu, obavi dvije ili više transakcija i ako ukupan iznos transakcija u jednome danu prijeđe propisani limit za utvrđivanje i provjeru identiteta stranke ili obavješćivanje ureda

---

¹³ Opće smjernice za provođenje zakona o spriječavanju pranja novca i financiranja terorizma, Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, Zagreb, rujna 2011. str 7.

- b) Lažna društva – prikrivaju oprana sredstva dok „isturena poduzeća“ obavljaju zakonite poslovne aktivnosti u svrhu prikrivanja pranja novca. Ova se metoda često koristi u fazi prikrivanja, dok se procedura pranja novca sama po sebi može provoditi u nekoliko zemalja.
- c) Kasina – žetone kasina osoba kupuje gotovinom, odigra nekoliko serija sa nekoliko žetona i zatraži isplatu većine preostalih žetona, koje poslije deponira na račun trećih osoba.
- d) Korištenje nominalnih predstavnika – ovo je najčešće korištena metoda pranja novca u fazi plasiranja. Osoba koja želi prljavi novac uvesti u financijski sustav, može pokušati prikriti podrijetlo nezakonito stečene imovine uključujući nominalnog predstavnika kao što su član obitelji, prijatelji ili poslovni poznanici koji uživaju povjerenje zajednice i obavljaju transakcije u „peračevo“ ime. Nominalni predstavnik tako lakše može izbjeći otkrivanje izvora prljavog novca.
- e) Strukturiranje – uključuje strukturiranje većih iznosa gotovine iznad limita za identifikaciju u manje iznose gotovinskih transakcija i njihovo plasiranje u financijski sustav. Navedene manje iznose najčešće u sustav deponira veći broj osoba čime „perač“ pokušava izbjeći otkrivanje odnosno obvezu obavješćivanja o gotovinskim transakcijama iznad određenog iznosa i obvezu identificiranja stranke.
- f) Kupnja imovine gotovinom – prilikom gotovinske kupnje visokovrijednih dobara ili luksuznih proizvoda (nakit, jahta, brod i slično) kao i nekretnina i zemljišta, je imovina najčešće registrirana na ime bliskog suradnika ili rođaka radi prikrivanja njena pravog podrijetla i ime pravog vlasnika.
- g) Kupnja/prodaja strane valute – nezakonito stečena sredstva koriste se za kupnju strane valute koja se kasnije transferira u bankovne račune u offshore financijskim centrima cijelog svijeta.
- h) Okrupnjavanje – manje denominacije (npr \$10 ili \$20) nezakonito stečenih novčanih sredstava, kao što su sredstva stečena od ulične preprodaje droge, razmjenjujući za sve veće denominacije (\$100, \$200 ili \$500) radi lakšeg skrivanja novčanih sredstava pri prekograničnim kretanjama.

3.4 Suzbijanje pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj

Suzbijanje pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj nije u nadležnosti samo jedne institucije nego je to sustav u kojemu su zakonski definirane uloge sudionika i njihova međusobna interakcija i suradnja, a čine ga:¹⁴

1. tijela prevencije – obveznici (banke, stambene štedionice, mjenjačnice, društva za osiguranje, brokeri, odvjetnici, javni bilježnici, porezni savjetnici i dr.) i Ured za sprječavanje pranja novca kao središnja analitička služba
2. nadzorna tijela – Financijski inspektorat, Porezna uprava, HNB, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
3. tijela kaznenog progona – policija, državno odvjetništvo i sudstvo.

Odbor Hrvatske narodne banke za sprječavanje pranja novca i sprječavanje financiranja terorizma (u nastavku teksta: Odbor) osnovan je u ožujku 2007. Zadaća Odbora je da određuje i koordinira postupke i aktivnosti HNB-a pri obavljanju zakonskih nadležnosti središnje banke u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma te da definira stavove o pojedinim pitanjima iz tog područja. Odbor odlučuje o zahtjevima drugih tijela za dostavu informacija i podataka, prati provođenje uzajamno preuzetih prava i obveza, uključujući razmjenu informacija i podataka na temelju sklopljenih sporazuma s drugim tijelima, priprema i predlaže zaključivanje sporazuma o suradnji s drugim tijelima, predlaže izradu i donošenje podzakonskih akata stručnim službama te sudjeluje u izradi zakonskih propisa o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma. U suradnji s HGK i HUB-om Odbor sudjeluje u organizaciji edukacija za obveznike koje HNB nadzire.

Ured je samo jedna karika u lancu u sustavu suzbijanja pranja novca i financiranja terorizma koja tek u interaktivnoj suradnji s drugim nadležnim tijelima (DORH, USKOK, MUP, SOA, HNB, HANFA i nadzornim službama Ministarstva financija) i stranim financijsko-obavještajnim jedinicama može u potpunosti dati svoj puni doprinos u cilju sprječavanja korištenja financijskog sustava RH za pranje novca i financiranje terorizma.¹⁵

---

¹⁴ http://www.hnb.hr/novcan/pranje_novca_terorizam/h-pranje-novca-terorizam.htm

¹⁵ <http://www.mfin.hr/hr/sprjecavanje-pranja-novca>

1. Tijela prevencije:

Obveznici: banke, štedne banke, kreditne unije, ovlašteni mjenjači, osiguravajuća društva, priređivači igara na sreću, brokeri, odvjetnici, javni bilježnici, porezni savjetnici i drugi.

Ključni element preventivnog sustava je obveza banaka i drugih Zakonom određenih obveznika obavješćivati Ured o:

- sumnjivim (gotovinskim i negotovinskim) transakcijama kada banke i drugi obveznici utvrde sumnju na pranje novca i financiranje terorizma bez obzira na visinu transakcije (režim sumnjivih transakcija) (čl. 42. Zakona),
- banke i drugi obveznici su o sumnjivoj transakciji dužni Ured obavijestiti prije izvršenja sumnjive transakcije i obvezni su navesti razloge za sumnju na pranje novca i financiranje terorizma.

2. Tijela nadzora:

a) Nadzorna tijela: obavljaju nadzor nad obveznicima u pogledu primjene mjera za sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma temeljem Zakona:

a) Hrvatska narodna banka,

b) Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga,

c) Financijski inspektorat Republike Hrvatske,

d) Porezna uprava,

e) Carinska uprava.

b) Hrvatska narodna banka: nadzire provedbu Zakona kod banaka i drugih kreditnih institucija.

c) Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga: nadzire provedbu Zakona kod sudionika tržišta kapitala, fondova i osiguranja.

d) Financijski inspektorat: nadzire provedbu Zakona, kao primarni nadzornik, u sektoru tzv. nebankovnih financijskih institucija (mjenjača, pružatelja usluga transfera novca i dr.), te u sektoru profesionalnih djelatnosti (odvjetnici, javni bilježnici, računovođe, revizori i porezni savjetnici).

e) Porezna uprava: nadzire provedbu Zakona kod priređivača igara na sreću. Porezna uprava također provjerava poštuju li domaće pravne i fizičke osobe propisano ograničenje naplate u

gotovini u iznosu preko 105.000,00 kn., odnosno u poslovima s nerezidentima u vrijednosti preko 15.000,00 EUR-a.

f) Carinska uprava: nadzire prijenos gotovine preko državne granice.

3. Ured za sprječavanje pranja novca:

Ured kao hrvatska financijsko obavještajna jedinica je posredničko tijelo, s jedne strane, između financijskog i nefinancijskog sektora (banaka i dr.), koji Uredu prijavljuju sumnjive transakcije i tijela za provedbu zakona (policije i odvjetništva), te sudova, s druge strane.

4. Tijela kaznenog progona:

a) Policija: provodi policijske izvide i financijske istrage kaznenog djela pranja novca postupajući po predmetima iniciranim od strane Ureda, od strane drugih tijela nadzora, i pokrenutih na vlastitu inicijativu.

b) Državno odvjetništvo: usmjerava rad policije u obradama pranja novca po predmetima Ureda, te po predmetima drugih tijela iz sustava sprječavanja pn/ft, te koordinira rad drugih nadzornih tijela.

5. Pravosuđe:

Sudovi: pred sudom se provodi kazneni postupak za kazneno djelo pranja novca i oduzimanje imovinske koristi, koji su inicirani od strane svih nadležnih tijela iz sustava sprječavanja pn/ft.

4. TERORIZAM

4.1. Terorizam- definicija

Terorizam je namjerno i sustavno ubijanje, sakaćenje i ugožavanje nevinih kako bi se u njih utjeralo strah radi neke političke svrhe. Ta definicija, koju su predložili analitičari 1979. godine, po svojoj je jasnoći i sažetosti još uvijek najbolja. Fanatične male skupine, državni agenti i širi pobunjenički pokreti, koji nastoje postići političke i vojne ciljeve koje je, po njihovoj procjeni, nemoguće postići na redovnim političkim forumima ili na bojnom polju protiv cijele vojske, koriste terorizam, koji je danas postao poznato obilježje svjetske politike i sukoba. Terorizam je uvijek politički, čak i kada pokazuje druge motive, kao što su vjerski, ekonomski ili društveni.¹⁶

Terorizam nije ni filozofija ni pokret. Terorizam je sredstvo. Ni iako možemo pokazati slučajeve u kojima je terorizam korišten u ime ciljeva koje bi većina liberala smatrala pravednim, to ne znači da je čak i u takvim slučajevima uporaba terorizma, koji prema definiciji narušava temeljna prava nedužnih civila, moralno opravdana.¹⁷

Financiranje terorizma, predstavlja problem koji u današnje vrijeme ozbiljno zaokuplja čitavu međunarodnu zajednicu. Intenzitet međunarodnih terorističkih aktivnosti ovisi o sredstvima koja teroristi mogu pribaviti, stoga je od velikog značaja za sprječavanje i otkrivanje financiranja terorizma, onemogućiti i pravodobno razotkriti pokušaje financiranja terorističkih aktivnosti.¹⁸

---

¹⁶ Harmon Christopher C. „Terorizam danas“, Golden marketing, Zagreb 2002., str 19

¹⁷ Wilkinson P. „Terorizam protiv demokracije“, Golden marketng, Zagreb 2002.str 29

¹⁸ Opće smjernice za provođenje zakona o spriječavanju pranja novca i financiranja terorizma.Republika Hrvatska, Ministarstvo Financija, str 8.

4.2. Odabir terorističkih ciljeva

Neophodno je, međutim, razmotriti i kako su se promijenili ciljevi, a ne samo terorističke aktivnosti. To se može vidjeti u odnosu na London koji je dobar primjer mjesta za terorističku aktivnost. Sljedeće značajke se odnose na mogućnost da grad postane cilj napada: ¹⁹

- London je svjetski grad, sličan Parizu, Rimu, New Yorku ili Washingtonu i zato je pogodna pozornica za dramatične događaje
- On je „glavni grad“ u svakom smislu: kraljevskom, parlamentarnom, političkom, službenom, vojnom i sigurnom
- On je jedan od svjetskih financijskih centara, opskrbljen odličnim elektroničkim komunikacijama,
- Zbog kvalitete komunikacije također je središte masovnih medija, naročito za medije sa Srednjeg istoka,
- Ima dugotrajnu tradiciju davanja azila i tolerancije prema radikalnim stajalištima,
- Važan je intelektualni i akademski centar
- Važno je prometno odredište, naročito za zračni promet,
- Važan je diplomatski centar

Razmatrajući dalje ovu temu, zanimljivo je usporediti posljedice različitih oblika terorizma za slične lokacije. U Parizu je bilo šest bombaških napada između srpnja i listopada 1995., a ciljevi su bili vlakovi i postajni metroa ili tržnice. U napadima je bilo osam mrtvih i 160 ranjenih. U Londonu je bilo šest bombaških napada između veljače i travnja 1996.; prvi u Docklandsu, a posljednji na Hammersmith Bridgeu. Poginulo je troje ljudi, a ranjeno 67 ljudi. Osnovna razlika između ta dva napada leži u tome da u Parizu nije bilo prethodnog upozorenja o napadima. Napadi su izvedeni na javnim mjestima gdje se zadržava mnogo ljudi, te im je namjera bila izazvati strah i paniku. Ta je činjenica uzrokovala veliku razliku između sigurnosnih mjera koje su poduzete u Londonu 1996. i onih koji su provedene u Parizu 1995. Posljedice bombi u Parizu su također zanimljiv primjer širenja osljedica terorističkih nasilja na pojedince. U tim su napadima žrtve bili putnici, kupci ili slučajni prolaznici. To ilustrira

---

¹⁹ Taylor M *et al*, „Terorizam u budućnosti“, Golden marketing, Zagreb 2003., str 17

opći odmak od vojnika, policajaca ili diplomata kao ključeva, a prema onima koji nemaju nikakvu vidljivu vezu s terorističkim zločinima.²⁰

4.3 Terorizam u budućnosti

Kako se približava 21. stoljeće, terorizam više nije marginalni, lokalni problem naših vlada, već je jedan od najvećih sigurnosnih problema. Terorizam je danas sveprisutan- svaki dan u svijetu eksplodiraju bombe zbog tisuću različitih razloga; međutim, on se danas pokazuje u oblicima koji su drastično različiti od onih u prošlosti.²¹

Prema Huntingtonovu viđenju, zbivanja koja donosi budućnost uključuje sukobe vodećih civilizacija svijeta. Civilizacije se tipično izgrađuju oko religije. Prema Huntingtonu, svijet je sada podijeljen na kinesku, japansku, hinduističku, islamsku, pravoslavnu i zapadnu civilizaciju. Ovu posljednju dijeli na europsku, sjevernoameričku i latinskoameričku podvrstu. Prema njemu, svijet koji nastaje neće biti poprište stalnih sukoba svake od različitih civilizacija s ostalima. On ističe stvaranje međucivilizacije. Općenito, međutim Huntington smatra da je islamska civilizacija najsklonija sukobu i da je zapadna civilizacija zbog razloga koji su u vezi s njenim globalnim utjecajem i neprijateljstvom koje izaziva, najvjerojatniji cilj međucivilizacijskih napada. U takvim okolnostima, Huntington vjeruje da međucivilizacijski sukobi imaju dva oblika. Prvi i najčešći su sukobi na razdjelnicama. Oni uključuju sporove na mikrorazini između susjednih zemalja iz različitih civilizacija (na primjer Armanija i Azerbajdžan), između skupina iz različitih civilizacija unutar iste zemlje i, donekle redundantno, između skupina koje pokušavaju stvoriti nove države od ostataka starih (na primjer Kosovo od dijela Jugoslavije). Drugi oblik su sukobi između stožernih država. On definira stožerne države kao vodeće, tipične i najmoćnije države različitih civilizacija: na primjer Kina i Rusija igraju takvu ulogu u kineskoj i pravoslavnoj civilizaciji. Izravni sukobi između stožernih država mogu izazvati visoku razinu nasilja, a, kao što primjećuje Huntington, isto se može dogoditi i kod sukoba na razdjelnicama kod kojih stožerne države različitih civilizacija pomažu svojim slabijim saveznicima iz iste civilizacije. Prema Huntingtonovim stajalištima promjene u terorizmu mogu se dogoditi u isto ili gotovo isto vrijeme kao kod

---

²⁰ Taylor M et al, „Terorizam u budućnosti“, Golden marketing, Zagreb 2003., str 18

²¹ Wilkinson P. „Terorizam protiv demokracije“, Golden marketing, Zagreb 2002.str 34

drugih oblika nasilih političkih sukoba koji se odvijaju u svijetu. Na kraju, postoji i mogućnost da se klasifikacija terorističkih incidenata pokaže prvim indikatorom promjene karaktera međunarodnih sukoba. Hipotetski gledano, prelazak u međucivilizacijski terorizam može prethoditi općenitijoj promjeni koordinata međunarodnih sukoba. Kako bismo ocijenili Huntingtonovu hipotezu na gore izložen način, skupili smo podatke iz nekoliko izvora. Popis terorističkih napada između 1968. – 1990. Dobiven iz skupa podataka ITERATE II i ITERATE III. Za posthladno razdoblje (Berlinski zid je srušen sredinom 1989.) od 1990. Nadalje, služili smo se trima izvorima podataka. Koristili smo zbirku (Obrasci međunarodnog terorizma) Patterns of Global Terrorism američkog State Departemnta, kronologiju važnijih terorističkih incidenata u 1995. I 1997., te Rand-St. Andrewa kronologiju za 1994. I 1996. Kao posljednje uzeli smo događaje iz 1992. I 1995. Iz kolekcije ITERATE Terrorism: 1992.-1995. Ti događaji, ukupno njih oko 5278, klasificirani su na dva načina. Oba su temeljena na civilizacijskom podrijetlu počinitelja i ciljeva napada,. Svaki smo događaj klasificirali koristeći Huntingtonovoj listi sedam civilizacija svijeta koje je ranije spomenuta, iako smo zbog posebnih okolnosti Izrael i Izraelce tretirali kao zasebnu kategoriju. Koristeći njegovu klasifikaciju civilizacija, stvorili smo specifičnije kategorije. Iz koje od šest civilizacija su počinitelji i ciljevi? Tko je koga napadao? Kada? Različite informacije prikazane su u Tablici 1. U prvom stupcu prikazane su godine u kojima se incident dogodio. U drugi smo stupac unijeli omjer apsolutnog broja terorističkih incidenata između civilizacija prema apsolutnom broju incidenata unutar iste civilizacije. Treći stupac prikazuje ta dva oblika događaja u postotcima. Na primjer, u prvom redu 52 događaja između civilizacija čine 67 ukupnog broja od 77 događaja, a 25 događaja unutar iste civilizacije čine 35 posto od ukupnog broja od 77 događaja. Sljedeći stupac prikazuje omjer broja unutar iste civilizacije i broja događaja između civilizacija. Što se taj omjer više približava vrijednosti 1.0, to se više izjednačava broj tih dvaju oblika događaja. Omjer od otprilike .50 značio bi da je broj događaja unutar iste civilizacije iznosio polovinu broja događaja između civilizacija, odnosno približno jednu trećinu svih događaja u jednoj godini. U petom stupcu koristili smo vrijednosti prirodnog logaritma toga omjera. U svakoj godini s političkim napetostima, na primjer 1972., bilo je više nasilja, dok ga je u mirnijim godinama bilo manje od prosjeka. U općenitom smislu, naši rezultati su u skladu sa Huntingtonovim općim postavkama. Postoji bitan pomak u karakteru terorističkih napada- od napada unutar iste civilizacije prema onima u kojima su počinitelji i

ciljevi iz različitih civilizacija. Što se terorizma tiče, možemo ustanoviti sve jači sukob civilizacija.²²

Tablica 1. Događaji unutar (U) i između (I) civilizacija

Godina	I/U	%I prema %U	Omjer U prema I	Logaritamski omjer
1968.	52/55	67/32	.48	-.318
1969.	97/44	69/31	.453	-.029
1970.	106/69	60/39	.65	-.186
1971.	89/48	65/35	.539	-.268
1972.	74/168	31/69	2.27	-.356
1973.	156/63	71/29	.404	-.393
1974.	176/90	66/33	.511	-.291
1975.	147/83	63/36	.565	-.248
1976.	182/71	72/28	.390	-.409
1977.	171/64	73/27	.374	-.429
1978.	62/26	71/30	.419	-.377
1979.	143/74	66/36	.517	-.286
1980.	111/47	70/30	.423	-.373
1981.	100/49	67/33	.490	-.309
1982.	82/44	65/35	.536	-.270
1983.	77/55	58/42	.714	-.146
1984.	86/61	58/42	.709	-.149
1985.	99/73	58/42	.737	-.132
1986.	71/71	50/50	1.0	0.0
1987.	89/71	55/44	.798	-.098
1988.	71/59	54/46	.831	-.080
1989.	51/49	53/47	.902	-.045
1990.	77/57	58/42	.740	-.131
1991.	-	-	-	-
1992.	255/134	66/34	.525	-.279
1993.	-	-	-	-
1994.	113/207	35/65	1.832	-.263
1995.	321/258	55/45	.803	-.095
1996.	120/99	55/45	.825	-.0835
1997.	36/47	43/57	1.306	-.116

Izvor : Taylor M i Horgan J., Terorizam u budućnosti, Golden marketing, Zagreb 2003., str 100.

²² Taylor M et al, „Terorizam u budućnosti“, Golden marketing, Zagreb 2003. Str 96.-100.

Naši rezultati nam omogućuju da budemo specifični u opisu karaktera terorističkih akcija između civilizacija. Možemo razlikovati tko i je izvodio terorističke napade protiv koga. U općenitom smislu, naši rezultati potvrđuju Huningtonova stajališta bez mnogo odstupanja.²³

Tablica 2. Islamski napadi na:

Godina	Uk%	Zapad	Izrael	Pravosl.	Afrika	Kina	Japan	Hinduist.
1968.	80.0	16.0	64.0	-	-	-	-	-
1969.	72.7	11.4	56.8	4.5	-	-	-	-
1970.	68.1	52.2	14.5	1.4	-	-	-	-
1971.	47.9	31.3	16.7	-	-	-	-	-
1972.	76.8	14.9	60.7	-	1.2	-	-	-
1973.	74.6	27.0	41.3	3.2	-	-	-	3.2
1974.	57.8	32.2	22.2	1.1	-	-	2.2	-
1975.	54.2	33.7	18.1	-	-	-	1.2	1.2
1976.	46.5	25.4	21.1	-	-	-	-	-
1977.	45.3	25.0	17.2	3.1	3.1	-	-	-
1978.	38.5	19.2	15.4	6.8	-	-	-	-
1979.	73.0	62.2	4.1	6.4	-	-	-	-
1980.	63.8	48.9	8.5	8.2	-	-	-	-
1981.	61.2	44.9	26.1	2.3	-	-	-	2.0
1982.	34.1	27.3	2.3	3.6	-	2.3	-	-
1983.	67.3	60.0	3.6	6.6	-	-	-	-
1984.	75.4	59.0	9.8	6.8	-	-	-	-
1985.	53.4	37.0	9.6	5.6	-	-	-	-
1986.	59.2	47.9	5.6	-	-	-	-	-
1987.	53.5	43.7	4.2	3.4	1.4	1.4	1.4	1.4
1988.	39.0	25.4	6.8	6.5	1.7	1.7	-	-
1989.	54.3	43.5	2.2	7.0	2.2	-	-	-
1990.	29.8	19.3	3.3	-	-	-	-	-
1991.	-	-	-	-	-	-	-	-
1992.	53.9	33.1	10.5	2.0	-	1.5	1.5	3.0
1993.	-	-	-	-	-	-	-	-
1994.	60.2	35.4	15.0	4.9	0.5	4.4	-	-
1995.	67.6	42.5	14.3	7.7	-	1.5	0.8	0.8
1996.	55.6	27.3	13.1	10.1	-	1.0	-	4.0
1997.	66.7	45.8	8.3	10.4	-	-	-	2.1

²³ Taylor M et al, „Terorizam u budućnosti“, Golden marketing, Zagreb 2003., str 103

Tijekom godina su počinitelji međucivilizacijskih terorističkih napada (vidi Tablicu 2) najčešće bile skupine i pojedinci iz islamske civilizacije. Glavni ciljevi takvih međucivilizacijskih napada su bili na Zapadu (vidi tablicu 3). Međutim, mi smatramo da u kontekstu takve opće istine ima nekoliko stvari koje treba posebno istaknuti. Prvo, u skladu s inicijalnim rezultatima koje smo i ovdje naveli, uloge počinitelja i žrtve definirane su prije završetka hladnog rata. U tom je smislu terorizam ponovo možda bio prethodni indikator za druge oblike sukoba. Drugo, kad se govori o terorizmu gdje su počinitelji muslimani, uvijek se misli da je arapsko-izraelski sukob glavni razlog takvog nasilja. Ali nakon što smo napade na Izrael uvrstili u posebnu kategoriju, ustanovili smo da oni čine samo manji dio ukupnog broja. Međutim, državljani ili stanovnici zapadnoeuropskih zemalja su bili vrlo česte mete napada koje su izvodile muslimanske skupine koje se služe nasiljem. Nadalje, naš skup podataka vjerojatno ne ističe dovoljno napade koje su rasističke desničarske skupine izvodile u Austriji, Njemačkoj, Švedskoj i drugdje protiv muslimanskih stanovnika tih zemalja. Ulični napadi bandi mladih u Marseillu, Berlinu, Oslu ili Stockholmu rijetko dobivaju status terorizma, ali po našem mišljenju oni su zaista oblik međucivilizacijskog sukoba u kojem se koristi nasilje. Nismo očekivali, ali svejedno moramo spomenuti da afričke skupine južno od Saharedaju osjetan doprinos ukupnom broju terorističkih napada. Opis događaja iz skupa podataka pokazuju da su afričke skupine mnoge od tih napada izvele protiv predstavnika međunarodnih organizacija čija su sjedišta u zapadnoj civilizaciji, a koji su bili u humanitarnoj službi u zemljama južno od Sahare. Sve u svemu naši rezultati podupiru Huntongtonovu hipotezu o sukobu civilizacija.²⁴

---

²⁴ Taylor M et al, „Terorizam u budućnosti“, Golden marketing, Zagreb 2003., str 104. – 107.

Tablica 3: Napadi na zapad od strane:

Godina	Uk%	Islam	Afrika	Pravosl.	Kina	Japan	Hinduist
1968.	20.0	16.0	-	4.0	-	-	-
1969.	29.5	11.0	6.8	-	2.3	6.8	2.3
1970.	69.6	53.2	5.8	-	7.2	1.4	2.9
1971.	50.0	31.3	-	4.2	10.4	2.1	2.1
1972.	23.8	14.9	-	6.5	1.8	-	-
1973.	34.9	27.0	1.6	6.3	-	-	-
1974.	58.9	32.2	6.7	15.6	1.1	3.3	-
1975.	63.9	33.7	18.1	2.4	3.6	4.8	1.2
1976.	42.3	25.4	11.3	4.2	1.4	-	-
1977.	57.8	25.0	18.8	12.5	-	-	-
1978.	53.8	19.2	26.9	7.7	-	-	-
1979.	68.9	62.2	1.4	-	1.4	4.1	-
1980.	63.8	48.9	2.1	4.3	8.5	-	-
1981.	63.3	44.9	4.1	14.3	4.5	2.3	2.3
1982.	61.4	27.3	6.8	18.2	1.8	1.8	-
1983.	80.0	60.0	14.5	1.8	-	-	-
1984.	70.5	59.0	8.2	-	1.6	1.6	-
1985.	65.8	37.0	11.0	4.1	9.6	1.4	1.4
1986.	71.8	47.9	4.2	2.8	11.3	4.2	1.4
1987.	84.5	43.7	5.6	4.2	28.2	2.8	-
1988.	62.7	25.4	3.4	1.7	30.5	1.78	-
1989.	82.6	43.5	4.3	8.7	26.1	-	-
1990.	77.2	19.3	15.8	14.0	26.3	-	1.8
1991.	-	-	-	-	-	-	-
1992.	59.4	33.1	12.0	2.3	12.0	-	-
1993.	-	-	-	-	-	-	-
1994.	61.7	35.4	12.6	11.2	2.4	-	-
1995.	67.2	42.5	18.5	3.5	1.2	1.2	.4
1996.	62.6	27.3	22.2	4.0	8.1	-	1.0
1997.	64.6	45.8	10.4	6.3	2.1	-	-

Izvor : Taylor M i Horgan J., Terorizam u budućnosti ,Golden marketing, Zagreb 2003., str 105

4.4 Pojam superterorizma

Superterorizam je bio jedna od glavnih opsesija Clintonove administracije, slično kao što je za vrijeme Ronalda Reagana sovjetsko „carstvo zla“ širilo strah. Predsjednik nije davao

intervjue tisku u razdoblju između afere s Monikom Levinsky i NATO-vog rata u Jugoslaviji. Ipak je prekršio zavjet šutnje prije objave o novom velikom ulaganju sredstava u jednostran proglašen rat s mračnim silama superterorizma. Začudujuće je da se političari još nisu potpuno složili oko precizne definicije tog termina, a da se u akademskim krugovima i u praksi on već uvelike koristi za označavanje očekivane upotrebe kemijskom, biološkom, nuklearnog i radiološkog oružja od strane terorističkih skupina u budućnosti. Pojmom superterorizam se često također iznačavaju napadi teorista na informacijske sustave. Taj pojam, međutim, nosi i druge konotacije osim vrste oružja koju je napadač izabrao. Njime se označava drugačija vrsta terorista koji je spreman na nove stvari i bezobzirne inovacije u ime svojih ciljeva. Njime se opisuje pobunjenik koji je spreman srušiti načelo Briana Jenkinsa da „teroristi žele da ih mnoštvo ljudi vidi i čuje, a ne da mnoštvo ljudi pogine“.²⁵

Clintonova je administracija zatražila da se 28 posto od 10 milijardi dolara iz proračuna namijeni borbi protiv terorizma u fiskalnoj godini 1999.-2000. Namijeni isključivo borbi protiv kemijskog, biološkog i informatičkog terorizma i pripremas za otklanjanje posljedica takvih napada. Bilo koji svjetski diktator službe za borbu protiv terorizma izvan Sjedinjenih Država bio bi vrlo zadovoljan proračunom koji je samo mali dio iznosa koji je Clintonova administracija namijenila za borbu protiv superterorizma. Iako je u omjeru prema ukupnim troškovima za američku obranu taj iznos mali, u okvirima borbe protiv terorizma to je zaista golema svota novca.²⁶

4.4.1. Dokazi o superterorizmu

U travnju 1998. Je vođa Palestinskog islamskog džihada (PIJ) Assad al-Tamimi govrio na pogrebnoj svečanosti koju je organizirao Hamas u Amanu, Jordan. Njegove riječi su oživjele sablast jedne od velikih opasnosti modernog doba; uporabu oružja za masovno uništenje od strane neke terorističke skupine. Al-Taminije govorio kako se lako može nabaviti biološko oružje i tako potaknuo špekulacije da je PIJ to već učinio. Osvrnuo se na i na paniku koja je nastala nakon izvještaja da je Irak u duty-free robi prokrijumčario antraks u Veliku Britaniju mjesec dana prije toga i tako pokazao da je PIJ dvjestan važnosti psihološke dimenzije oružja

---

²⁵ Taylor M et al, „Terorizam u budućnosti“, Golden marketing, Zagreb 2003. str 136.

²⁶ Taylor M et al, „Terorizam u budućnosti“, Golden marketing, Zagreb 2003. str 138.

za masovno uništenje. U studenom 1998. Je u optužbi prem amerčkim federalnim sudom protiv Osame bin Laden, fundamentalističkog vođe skupine al-Qaide koja se sumnjiči za bombaške napade na američke ambasade u Nairobiju i Dar-es-Salaamu u kolovozu iste godine, navedeno da on od 1993. Godine pokušava nabaviti kemijsko oružje. ti navodi su ocijenjeni kao potporab američkim tvrdnjama da je bin Laden . uz podršku Sudanske nacionalne islamske fronte, uskladištio i/ili proizvodio kemijsko oružje u farmaceutskoj tvornici Al-Šifi u Kartumu. Ta je tvrdnja iskorištena za dodatno opravdanje za zračne udare na tvornicu kolovozu 1998. Tu je još i napad sekte Aum Shinrikyo sarinom u Tokiju 1995. Se smatra razdjelnicom, prvim slučajem da je teroristička skupina stvarno uporabla kemijsko oružje u nastojanju da ubije veći broj civilnih osoba.²⁷ Podaci iz izvora obrascima globalnog terorizma američkog State Departmenta navode sljedeće zaključke:²⁸

-porastao je broj incidenata sa smrtonosnim ishodima (tj. onih s najmanje jednom poginulom osobom)

-ima relativno više incidenata s većim brojem smrtnih slučajeva (više od deset) i

-svake godine ima sve više poginulih u akcijama međunarodnog terorizma

Druga pretpostavka je da teroristi pokušavaju unaprijediti svoju tehnologiju. Treća je da, kad se jednom prijeđe granica, više nema povratke. Smatra se da se teroristi natječu u broju ubijenih i u tehnologiji. Četvrta tvrdnja je da gubitak kontrole nad kemijskim i biološkim sredstvima, te naročito nuklearnim materijalom, u bivšem Sovjetskom Savezu i Istočnoj Europi omogućuje širenje potencijalnog oružja. Peta pretpostavka je da je danas lakše proizvesti oružje za masovno uništenje kod kuće jer se upute lako mogu pronaći na Internetu.

4.5 Biološko oružje: Aum Shinrikyo sekta

Pitanje mogućeg terorističkog napada biološkim oružjem u SAD-u zokuplja nacionalne službe sigurnosti službenog Washingtona od 1995. Katalizator tog procesa i izvor velikog utjecaja na

---

²⁷ Ibid, str 140.

²⁸ Ibid, str 141.

njega je bilo otkriće 1995. Godine da je japanska skupina Aum Shinrikyo, koja je proizvela sarin i uporabila ga u cilju izazivanja velikog broja žrtava, u željezničkom napadu poginulo je dvanaest ljudi, također pokušala proizvesti i raspršiti toksin botulizma antraks. Priča o Aumu biološkom oružju je priča o marginalnoj vjerskoj sekci koja se normalno ne b smatrala „terorističkom“ skupinom, no čiji je megalomanijom opsjednut vođa uključio u svoj program djelovanja proizvodnju nervnih plinova i biološkog oružja. Skupina je navodno raspolagala neobično velikim financijskim resursima u vrijednosti dvadesetaka i stotina milijuna dolara, od kojih je jedan dio utrošen na nabavu opreme i pogona za proizvodnju tih sredstava.²⁹

Q-groznica se kao fenomen pojavila u Japanu početkom 1987., a u siječnju su pripadnici Auma oboljeli od respiratornog sindroma za koji je Endo zaključio da je Q-groznica.³⁰ Nadalje, u knjizi se navodi podatak kako nema poveznice i pravih dokaza između Q-groznice i skupine Auma.

Ebola je prvi put izbila u Africi, u Zairu, 1976. Drugi put se to dogodilo Sudanu 1979., a treći put 1995., ponovo u Zairu. Godine 1992. Kad je skupina Aum otputovala u Zair, u Africi nije bilo prijavljen niti jedan slučaj ebole. Međutim mjesec ili dva prije njihova puta japanski se turist na fotosafariju na gorile zarazio hemoralgijskom groznicom koja se razvila tek nakon njegova povratka u Japan. On je preminuo, a javno priopćenje o eboli kao pretpostavljenom uzroku potaknulo je Aum na putovanje. Nije poznato je li se 1992. Kultura ebole mogla nabaviti u bilo kojem centru za uskladištenje u Zairu.³¹ Također piše kako nepostoje nikakvi dokazi da je Aum posjedovao uzorak ebole, niti su japanske vlasti pronašle ikakve dokaze o umješnosti Aum-a i genetičkog inženjeringa.

Aum je izmislio vjerski ritual za inicijaciju i sakupljanje novca uz pomoć „DNK i limfocita“ vođe grupe Shoka Asahare i predstavio ga u siječnju 1989. Asahara je tražio da Endo nađe metodu za repliciranje njegovih „DNK limfocita“, pa je zato kupljen „DNK stroj“ koje je tome trebao služiti. U priči o Aum-u treba istaći dvije bitne činjenice koje se odnose na „terorističke“ skupine i njihovu sposobnost da proizvedu biološko oružje. Prva je da je Aum-ov pokušaj završio potpunim neuspjehom usprkos uloženom vremenu i znatnim sredstvima. Njihov financijski proračun je bio praktički neograničen, nabavili su odgovarajuću opremu, utrošili četiri godine u radu s dva „elementarna“ gasa, a među svojim osobljem su imali pojedince s dodiplomskih i poslijediplomskim obrazovanjem od kojih je okio dvanaest

---

²⁹ Ibid, str 152.

³⁰ Ibid, str 157.

³¹ Ibid, str 157

sudjelovalo u pokušaju proizvodnje bioloških sredstava. Druga je obilježja krivih informacija, dezinformacija i netočnosti u vezi Aumovim pokušajima proizvodnje biološkog otrova koji su bez provjeravanja i ispitivanja ponavljani tri do četiri godine.³²

4.6 Uloga Europolu u borbi protiv terorizma

Dovoljno je promotriti nedavne događaje da bi se ustanovilo kako je terorizam zaista dobio međunarodni karakter i kako ne priznaje državne granice. To mogu ilustrirati hvatanje Abudulaha Ocalana, vođe PKK-a. Unatoč činjenici da suvremeni terorizam već ima međunarodni karakter, postoji velika vjerojatnost da će se u određenom smislu terorizam još više internacionalni. Zabrinutost se posebno tiče sustava za prijenos podataka, naročito interneta. Iako kod takvih pitanja ima mnogo zbrke, kojima se s drugog kraja svijeta mogu izazvati glavi problemi i štete pomoću kompjutorske tehnologije. Uzevši u obzir sposobnost terorističkih organizacija za izvođenje akcija nasilja, institucije za zaštitu zakona moraju biti spremne pružiti efikasan i fleksibilan odgovor na međunarodnom planu; naročito je važno da protuterorističke strategije u svijetu budu koordinirane. Kao što pokazuju mnoge usklađene bilateralne akcije, takva suradnja već postoji i daje rezultate. Formalno je, međutim Maastrichtskim ugovorom 1992. Utvrđeno da Europskoj uniji treba tu suradnju još unaprijediti. Tim ugovorom predviđa novo tijelo za takvu suradnju, što je realizirano osnivanjem Ureda europske policije ili Europolu. Kao što je navedeno u Konvenciji o Europolu, njegov osnovni cilj je: poboljšanje djelotvornosti i suradnje nadležnih tijela država članica EU-a u sprječavanju borbi protiv teških oblika međunarodnoga kriminala u slučajevima gdje postoje stvarne indikacije da je uključena struktura organiziranog kriminala i gdje su ugrožene dvije ili više članica država. Konvencija i odluke koje su kasnije donesene također definiraju konkretne oblike kriminala, protiv kojih se Europol treba boriti. To su:³³

- Nezakonita trgovina drogama,
- Nedopuštena trgovina radioaktivnim nuklearnim materijalima,
- Kriminal koji uključuje tajne mreže za nezakonito useljavanje,
- Trgovina ukradenim vozilima,

---

³² Ibid, str 160.

³³ Ibid, str 20.-23.

- Trgovina ljudima i dječja pornografija,
- Nezakonito pranje novca vezano uz te oblike kriminala i
- Terorizam

Važno je naglasiti da Europol neće imati izvršnih ovlasti kao da ga ne treba promatrati kao europski pandan FBI-u Sjedinjenim Državama. Isto tako, Europol neće preuzimati poslove tijela za borbu protiv terorizma pojedinih država, niti će im postavljati ikakva ograničenja.³⁴

4.7 Čimbenici koji idu na ruku terorizmu na Balkanu³⁵

Analize terorizma na Balkanu kao cjelini posljednjih su godina na površinu izbacile nekoliko čimbenika koji pridonose razvoju raznih tipova terorizma. Ti čimbenici uključuju postojanje različitih sukoba između ili unutar pojedinih država. Oni očigledno uključuju postojanje različitih sukoba nastale u bivšoj Jugoslaviji ili oko nje, i na primjer sukob između Turske i Grčke. Drugi je čimbenik bio utjecaj osjećaja „revolucije“ međunarodnog terorizma koji je prema našem iskustvu zaista sve bolje organiziran i usmjeren prema raznorodnim ciljevima u različitim zemljama i područjima svijeta, pa i na Balkanu. Snažno oživjela pojava etničko-separatističkih, nacionalističkih i revizionističkih trendova u terorističkim aktivnostima također je bila važan čimbenik. Na temelju praktičnog iskustva i saznanja koje smo u Rumunjskoj prikupili posljednjih godina, čvrsto vjerujemo da će taj trend biti dugoročan problem za sigurnost balkanske regije kao cjeline. Kao što je već rečeno, dva glavna čimbenika koji utječu na razvoj i opstanak terorizma na Balkanu su širenje islamskog fundamentalizma u balkanskim zemljama (s ciljem sve većeg broja točaka za podršku i logističku podršku) i sve češće veze terorista s određenim segmentima organiziranog kriminala (zajedničko planiranje, sličnost ciljeva, metode, način i sredstva djelovanja koje se koriste za ostvarivanje ciljeva u posljednje su vrijeme postali mnogo očitiji). Rast legalnog i ilegalnog useljavanja u ovoj regiji. Danas su nam poznata tri janala koja mrežama organiziranoga kriminala služe transportu ilegalnih iseljenika. To su:

---

³⁴ Ibid, str 23.

³⁵ Ibid, str 32

- Istočni kanal. On koristi dva pravca: pravac „Ukrajina- amoldavija- Rumunjska-Mađarska“ prema zapadu
- Južni kanal. On također ide u dva pravca : pravac „Rusija- Ukrajina- Bugarska –Rumunjska- Mađarska“ prema zemljama zapada, te,
- Jugoslavenski kanal; pravac „Rumunjska-Jugoslavija –Hrvatska –Slovenija – Italija“.

Danas ilegalno useljavanje je u porastu i teško ga je, ali i nemoguće nadzirati,. Problem dodatno otežavaju ekstremistički elementi među onima koji žele stići do zapadnih zemalja; oni teže manipuliraju useljeničkim grupama radi promicanja svojih terorističkih ciljeva.

5. METODE FINANCIRANJA TERORIZMA

Dvije su primarne metode financiranja terorističkih aktivnosti: prva uključuje sakupljanje financijske pomoći od zemalja, organizacija ili pojedinaca, dok druga uključuje aktivnosti koje generiraju dobit, a koje mogu biti zakonite i nezakonite:³⁶

- a) Prikupljanje financijske pomoći članovi terorističkih skupina mogu financirati svoje terorističke aktivnost putem vlada država ili organizacija, no u posljednje je vrijeme takva metoda financiranja u opadanju. Potpora države zamijenjena je potporom iz drugih izvora kao što je potpora pojedinaca koji posjeduju značajna financijska sredstva ili objedinjena sredstva od nesumnjivih darovatelja neprofitnim organizacijama.
- b) Aktivnosti koje generiraju dobitke iz kriminala Izvori financiranja terorizma mogu biti zakoniti ili nezakoniti, mogu potjecati iz nezakonitih aktivnosti kao što su prijevara, trgovanje drogom ili otmica, a mogu potjecati i iz zakonitih izvora, kao što su zajmovi, članske pristojbe, prodaja publikacija, donacija i sl.. Otmice i iznude imaju dvostruki cilj: pružiti terorističkoj organizaciji financijsku potporu uz istodobno zastrašivanje ciljanog stanovništva ili grupe ljudi.

5.1. Veza između pranja novca i financiranja terorizma

Metode terorističkih skupina za generiranje odnosno sakupljanje financijskih sredstava iz nezakonitih izvora slične su metodama kojima se koriste za pranje novca. Terorističke skupine moraju pronaći način kako oprati nezakonita sredstava kako bi ih mogli koristiti bez privlačenja pažnje nadležnih tijela. Financiranje terorizma ne uključuje uvijek velike novčane iznose, a transakcije nužno ne moraju biti kompleksne kao što je to slučaj pri pranju novca.

---

³⁶ Opće smjernice za provođenje zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, Zagreb, rujan 2011., str 8

Međutim, metode koje koriste terorističke skupine za premještanje, prikupljanje i prikrivanje izvora financiranja, ostaju slične onima kojima se koriste za pranje novca. Zbog toga je sveobuhvatan i učinkovit sustav sprječavanja pranja novca ključ za nadziranje financijskih aktivnosti terorističkih skupina.³⁷

---

³⁷ Opće smjernice za provođenje zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, Republika Hrvatska, Ministarstvo financija Zagreb, rujna 2011 str 9

6. STUDIJE SLUČAJA

6.1. PRIMJER PREVARE ČEKOVIMA

Mreža terorista iz Sjeverne Afrike koristila se organiziranom prijevarom niže razine u području bankarstva i oštetila brojne banke iz Velike Britanije u svrhu prikupljanja sredstava za financiranje terorističkih aktivnosti. Koristeći grupu od 50 pojedinaca, u razdoblju od 12 mjeseci, prikupila je najmanje 550.000,00 \$. Tako prikupljen novac korišten je za terorističku obuku, nabavu, putne troškove i troškove života terorista i ekstremista u Europi. Opisani primjer ukazuje na način koji je teroristima omogućio brzo prikupljanje i prijenos značajnih iznosa gotovine, pri čemu je kosrištena situacija u kojoj se takve aktivnosti smatraju prije „običnim“ kriminalom, nego financiranje terorizma. Takve aktivnosti izvode se samostalno ili u suradnji s drugim pojedincima kako bi se maksimizirali prikupljeni prihodi. Način djelovanja je bio sljedeći: u bankama su iotvarani računi temeljem lažnih identifikacijskih dokumenata i lažnih depozita, te su slijedom takvih računa izdavane i čekovne knjižice. Čekovne knjižice su prikupljane u određeno vrijeme, te kad je sakupljen dovoljan broj istih, čekovi su korišteni za nabavu robe u robnim kućama i to u vrijednostima nižim od onih koji bi zahtijevali provjeru pokrića na računima. Kupljena roba je potom vraćana sa svrhom povrata gotovine. Takve aktivnosti provodili su organizirani pojedinci koji su dizali čekove istovremeno s istog računa na nekoliko lokacija.³⁸

---

³⁸ Republika Hrvatska ministarstvo financija (ured za spriječavanje pranja novca) Republika Hrvatska, Ministarstvo financija Zagreb, 2012. Str 12

6.2. Terorizam Sjeverne Irske

Korijeni složenoga irskog problema sežu daleko u povijest. Njegov početak veže se uz gubitak vlastite države i slobode irskog naroda. Englesko osvajanje neovisne Irske 1171. temeljno je ishodište svih kasnijih događaja. Povijesno promatrano, irski problem ima tri osnovne faze. Središnji element prve faze koja je trajala od 1171. do 1921. godine bili su englesko-irski odnosi i nastojanja Irske da osigura neovisnost od Engleske (Velike Britanije). Druga faza počela je 1921., podjelom irskog otoka na dva dijela: Slobodnu Irsku Državu (Irish Free State) koja je 1949. postala Republika Irska (Republic of Ireland) i Sjevernu Irsku (Northern Ireland). Do kraja zavšetka te faze 1969. naglasak je bio na odnosu između dviju novostvorenih političko-teritorijalnih cjelina. Treću, suvremenu, fazu čini odnos dvaju entiteta u Sjevernoj Irskoj: protestantske, odnosno unionističke/lojalističke većine i katoličke (republikanske, nacionalističke) manjine. Odnos katolika i protestanata u Sjevernoj Irskoj ne može se promatrati izvan njihova odnosa između Londona i Republike Irske.³⁹

Politička kultura i tradicija u Sjevernoj Irskoj, i na republikanskim i na lojalističkim ekstremima političkog spektra, tako su pretjerano nasilnim da je ta provincija doslovno postala laboratorij za dugotrajno korištenje terorizma u liberalnoj demokratskoj državi. Do 1998. Godine više od 3000 ljudi poginulo je u 29 godina sukoba.⁴⁰

U siječnju 1913. formirani su Ulsterski dobrovoljci (Ulster Volunteer Force – UVF) kojima je namjera bila oružanim putem onemogućiti uspostavu samouprave. Kao izravan odgovor na nasilje UVF-a deset mjeseci poslije stvoreni su Irski dobrovoljci (Irish Volunteer) od kojih je potom nastala Irska republikanska armija (Irish Republican Army – IRA).⁴¹

Kako je primjetio Conor Cruise O'Brien: mladi ljudi u oba dijela Irske odgojeni su tako da o demokraciji razmišljaju kao o dijelu monotonog svakodnevnog življenja, ali o pribjegavanju nasilja kao o nečemu što postoji na nekoj višoj razini, ne tek slavnom nego čak i svetom. U onoj mjeri u kojoj je naslje IRE od 1970. bilo usmjereno protiv britanskih vlasti kako bi ih se natjeralo na povlačenje iz Ulstera i rušenje unionističkog režima, ono se mora opisati kao kampanja protiv liberalne demokracije. Pod vodstvom tvrdolinijaških ljudi „fizičke sile“, poput Seana MacStiofaina, sjeverni republikanci počeli su se okupljati oko Provizorne

³⁹ Bilandžić, M., Sjeverna Irska između rata i mira, Polit. misao, Vol XLI, (2004.), br. 2, str .135.

⁴⁰ Wilkinson P., „Terorizam protiv demokracije“, Golden marketing, Zagreb, 2002. str .48.

⁴¹ Bilandžić, M., Sjeverna Irska između rata i mira, Polit. misao, Vol XLI, (2004.), br. 2, str.136.

organizacije zbog toga što su bili spremni na vojnu akciju, a „proviziorni“ su postali ogorčeni rivali takozvane „službene“, pretežno marksističke Ire, u borbi za podršku sjevernoirskih katolika. Valja imati na umu da Belfast predstavlja gotovo idealan teren za urbani terorizam. Radi se o gradu s više od 400 000 ljudi, od kojih većina živi u malim kućama u uskim ulicama. U gradu postoji nekoliko prirodnih granica, a zbog njegove bezličnosti teroriatu je relativno jednostavno izbjeći patrole i utočiti se u okolišu. Dobar dio imanja potječe iz viktorijanskog ili edvardijanskog razdoblja, a dvorišta su ograđena visokim zidovima. Idealne zone vatrenog djelovanja nalaze se u svakoj ulici, kao i bezbrojna skrovišta za snajpere i zasjede. Nedostaje ni oružja u privatnom posjedu, službeno registrirano pod izlikom članstva u streljanama. Provizorni su dobili znatnu financijsku pomoć od republikanskih simpatizera u Sjedinjenim Državama, te i od eksproprijacija i „donacija“ unutar simpatizera u Sjeverne Irske. Uspjeli su nabaviti vrlo precizne američke plinske puške. Međutim, glavni izvor oružja Ire, uključujući semtex, AK-47 i teške strojnice, bile su velike pošiljke oružja iz Libije sredinom osamdesetih. Ideološki kapmanja provizirnih ekstremno je nezrela. Točno je da se oni mogu osloniti na raširenu naklonost katoličkog stanovništva. Raširena katolička mržnja i ogorčenost zbog mjere o internaciji koju je ljeti 1971. Uvela Falukova vlada, te zbog Krvave nedjelje, pomogla je podršci za provizorne. Nema sumnje da su provizioni primjenili impresivan niz terorističkih tehnika, uključujući automobilske-bombe, napade minobacačima, atentate, bježanje iz zatvora, pisma-bombe i otmice. Višestruko su pokazali sposobnost prenošenja terorističkog podmetanja bombi u Londonu i druge engleske gradove. I slučaj terorizma u Sjevernoj Irskoj podržava moju tvrdnju da revolucioarni terorizam može ozbiljno ugroziti liberalnu demokraciju samo kad dođe do općeg povlačenja javne potpore vlasti ili kad se vlast pokaže potpuno nesposobnom nositi se s problemima s kojima je suočena.⁴²

---

⁴²Wilkinson P., „Terorizam protiv demokracije“, Golden marketing, Zagreb, 2002. str 48.-49.

Tablica 4. Prikaz poginulih i ranjenih Sjeverne Irske:

Godina	Poginuli	Ranjeni	Godina	Poginuli	Ranjeni
1969.	16	765	1986.	61	1.450
1970.	26	811	1987.	98	1.130
1971.	171	2.592	1988.	104	1.047
1972.	479	4.876	1989.	75	959
1973.	253	2.651	1990.	81	906
1974.	294	2.398	1991.	96	962
1975.	260	2.474	1992.	89	1.066
1976.	295	2.729	1993.	88	824
1977.	111	1.387	1994.	64	825
1978.	81	985	1995.	9	937
1979.	121	875	1996.	18	1.419
1980.	80	801	1997.	21	1.237
1981.	113	1.350	1998.	55	1.265
1982.	110	525	1999.	8	1.683
1983.	85	510	2000.	19	878
1984.	69	866	2001.	19	2.654
1985.	57	916	Ukupno	3.523	46.753

Izvor: Conflict Archive on the Internet (CAIN), <http://cain.ulst.ac.uk/security/Sutton.M.,2002>.

Bez obzira na moguća različita (politička ili vjerska) shvaćanja sjeverno irskog sukoba kao rata, praktična razina promatranja uvjerljivo dokazuje da je sjeverno irski sukob rat. Štoviše, za sjevernoirsko stanovništvo to je jedan bezobzirni, surov rat. To najuvjerljivije pokazuju podatci (Tablica 4) o 3.600 poginulih i 47.000 ranjenih osoba. Ti zastrašujući podatci jasnoio pokazuju da su oružano i drugo nasilje, ubijanja, ranjavanja, eksplozije, sastavni dio sjevernoirskog života posljednjih 35 godina.⁴³

⁴³ Bilandžić, M., Sjeverna Irska između rata i mira, Polit. misao, Vol XLI, (2004.), br. 2, str139

6.3. Terorizam u Rumunjskoj

Iako Rumunjska zapravo nije imala problema sa autohtonim „domaćim“ političkim nasiljem, veliki broj ilegalnih grupa koja pripadaju stranim terorističkim organizacijama djeluje unutar rumunjskih državnih granica. Te strukture djeluju kao različiti paravani i imaju za cilj pružanje pomoći svojim terorističkim organizacijama, uključujući logistiku i financijsku podršku, kao i pomoć pri izboru potencijalnih ciljeva. Zbog toga je jedan od glavnih problema s kojima se u svom radu suočavaju rumunjske snage zakona i reda nazočnost članova i pristaša Radničke partije Kurdistan (PKK) među oko 8000 Kurda koji žive u Rumunjskoj. Te kurdska zajednica u Rumunjskoj jedna je od najozbiljnijih potencijalnih prijetnji nacionalnoj sigurnosti Rumunjske uopće, kad se uzme u obzir činjenica da je za organizacijske i logističke potrebe PKK tradicionalno koristila teritorije stranih država pogotovo europskih, za pripremanje i organizaciju terorističkih napada protiv različitih turskih interesa. Organizacija PKK-a u Rumunjskoj djeluje prvenstveno na sljedeće načine: ⁴⁴

- a) Učvršćivanje i opće jačanje zapovijednog vrha organizacije, funkcionalne vertikale i podređenih struktura.
- b) Jače uključivanje u djelatnosti organiziranog kriminala u cilju osiguravanja sredstava za samofinanciranje
- c) Održavanje pojačane PKK- ove propagande u cijeloj Rumunjskoj

Osim toga, prisutnost PKK u Rumunjskoj je dovela i do pojave i učvršćivanja na rumunjskom teritoriju određenog broja ćelija koje pripadaju ekstremnim turskim organizacijama.

U knjizi se navodi kako na teritoriju Rumunjske postoje još i revolucionarn narodna oslobodilačka partija/Fronta (DHKP-C), Babbar Khalsa, oslobodilački tigrovi tamilskog Ealema (LTTE), te narodnu frontu za oslobođenje Palestine (PELP) i demokratsku frontu za oslobođenje Palestine (DELP). Islamističke fundamentalističke organizacije aktivne u Rumunjskoj su do danas glavninu svog djelovanja usmjeravale prema pridobivanju i indoktrinaciji novih članova među turskim i tatarskim etničkim zajednicama u Rumunjskoj, kao manjeg broja drugih stranih ili domaćih osoba. U tom pogledu od terorističkih organizacija aktivnih u Rumunjskoj najopasniji su Muslimansko bratstvo, Hamas i Hezbollah. Članovi i pomagači tih organizacija služe se lažnim fasadama, a organizacije izgledaju kao

---

⁴⁴ Taylor M et al, „Terorizam u budućnosti“, Golden marketing, Zagreb 2003., str 29.

potpuno legitimne islamske organizacijem uključujući tu i Udrugu muslimanskih studenata. Ta nam je organizacija dala poprilično razloga za zabrinutos; ona nastoji povećati broj članova kroz nekoliko ogranaka u najvažnijim sveučilišnim središtima u Rumunjskoj, uključujući i Bukurešt.⁴⁵

---

⁴⁵ Taylor M et al, „Terorizam u budućnosti“, Golden marketing, Zagreb 2003 str 30-31

7. ZAKLJUČAK

Rizik je ukupan rezultat tri elementa u interakciji percepciju je li se neki štetan događaj zaista mogao dogoditi, vjerojatnost da će se on zaista dogoditi i posljedice štetnog događaja koji bi se mogao dogoditi. Bez poduzetničke aktivnosti nema ni rizika, stoga ga je nemoguće izbjeći. Kod rizika treba se planirati, a ne ulaziti ne planski. Veliki broj ispričanih primjera pokazuje da su veliki broj financijskih gubitaka nastali upravo zbog nepostojanja sustava upravljanja rizicima. Opća podjela rizika su: Financijski, nefinancijski, statički, osnovni, jasni i osigurivi, imovinski, odgovornosti i špekulativni. Svaki od ovih rizika su bitni i njima je potrebno upravljati. Pojam upravljanja rizicima iz članka 95. Zakona uključuje postupke i metode za: utvrđivanje, mjerenje, odnosno procjenjivanje, ovladavanje i praćenje rizika, uključujući i izvješćivanje o rizicima. ISO 31000:2009 će pomoći onim organizacijama koje nisu ranije primijenile upravljanje rizicima, a također i kompanijama koje su prilagodile svoje strategije potrebi upravljanja rizicima, ali još nisu postigle očekivanu učinkovitost. Pametna suradnja svi ureda Republike Hrvatske i međunarodnih dovodi do zaključka da je to najučinkovitiji način borbe protiv financiranja terorizma i pranja novca. Pranje novca jest pojam kojeg vezujemo uz kriminal. Pravi izvor imovine prekriva i u pojedinim fazama ga je nemoguće otkriti. Postoje 3 faze, a one su: fala polaganja, faza u kojoj ga je najlakše otkriti, druga faza ležanja u kojoj se želi zametnuti trag izvora novca i akcent se stavlja na anonimnost, te posljednja i najteža za otkriti faza prožimanja. Odbor HNB-a za spriječavanje pranja novca osnovan je u ožujku 2007. Godine. Njegov ured je samo jedna karika u lancu tog sustava, koje je u interakciji s ostalim tijelima tip DORH, USKOK, MUP HANFA. Terorizam nije ni filozofija ni pokret. Postoje razne definicije terorizma, ali svi stručnjaci se slažu da u konačnici on znači ugrožavanje. Ugrožavanje nevinih civila, imovine, slobode kako pisanja tako i govora, te ostalih. Što veći gradovi, što više ljudi, veće mase, to je taj grad poželjniji teroristima za napade. Huntington je napravio i definirao svoju teoriju podjela civilizacija. On je dijeli na sedam civilizacija; kinesku, japansku, hinduističku, islamsku, pravoslavnu i zapadnu civilizaciju. Naši rezultati podupiru Huntongtonovu hipotezu o sukobu civilizacija. Superterorizam je ozbiljan problem današnjeg doba, svjedoci smo sekte Aum Shirinkyu koja je bacila otrovan plin na željezničku postaju u Japanu. Superteroizam vezujemo upravo uz pojmove kemijskog, biološkog i nuklearnog terorizma, koji je zapravo u današnjem svijetu i najveći problem modernog terorizma. Osnovni cilj Europol je : poboljšanje djelotvornosti i suradnje nadležnih tijela država članica EU-a u spriječavanju biorbi protiv teških oblika

međunarodnoga kriminala u slučajevima gdje postoje stvarne indikacije da je uključena struktura organiziranog kriminala i gdje su ugrožene dvije ili više članica država. Terorističke skupine moraju pronaći način kako oprati nezakonita sredstava kako bi ih mogli koristiti bez privlačenja pažnje nadležnih tijela. Financiranje terorizma ne uključuje uvijek velike novčane iznose, a transakcije nužno ne moraju biti kompleksne kao što je to slučaj pri pranju novca. Na kraju rada imamo prizakane tri studije slučaja, primjeri terorizma u tri europske države, Velika Britanija, Irska i Rumunjska. Sve u svemu, iako je mnogo vremena i truda uloženo u spriječavanje terorizma u svijetu, on je i dalje problem sadašnjice.

POPIS LITERATURE

KNJIGE:

1. Deželjin J, „Poduzetnički menadžment- Izazov, rizik, zadovoljstvo“, Zagreb, 2002.
2. Harmon Christopher C. „Terorizam danas“, Golden marketing, Zagreb 2002.
3. Miloš Srpčić D, „Upravljanje rizicima“, nakladništvo d.o.o. Zagreb, 2013
4. Taylor M, „Terorizam u budućnosti“, Golden marketing, Zagreb 2003
5. Wilkinson P. „Terorizam protiv demokracije“, Golden marketng, Zagreb 2002

ČLANCI:

1. Bilandžić, M., Sjeverna Irska između rata i mira, Polit. misao, Vol XLI, (2004.), br. 2
2. ISO 31000:2009 Risk management - Principles and guidelines (Upravljanje rizicima - Načela i smjernice)
3. Katušić-Jergović S, UDK 343.341 343.359 Primljeno 20. listopada 2007.
4. Kereta J, „Upravljanje rizicima,“ RRiF, Broj 8, Zagreb, 2004
5. Republika Hrvatska ministarstvo financija (ured za spriječavanje pranja novca) Republika Hrvatska, Ministarstvo financija Zagreb, 2012.
6. Risikomanagement für Organisationen & Systeme, Global competence in standards, 2008
7. Smjernice za provođenje zakona o spriječavanju pranja novca i financiranja terorizma za kreditne institucije, kreditne unije i institucije za elektronički novac, Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, Zagreb, lipanj 2012.

INTERNETKI IZVORI:

1. <http://www.hnb.hr/supervizija/odgovori-zoki/h-upravljanje-rizicima-i-kontrola-rizika.pdf>
2. http://www.hnb.hr/novcan/pranje_novca_terorizam/h-pranje-novca-terorizam.htm

3. <http://www.mfin.hr/hr/sprjecavanje-pranja-novca>

